

Δημήτρης Ι. Παΐζης-Δανιάς

Ιθακησιακά

ιστορίες και μνήμες

ΕΚΔΟΣΗ ΦΙΛΟΜΗΡΩΝ ΙΘΑΚΗΣ «ΕΥΧΗΝ ΟΔΥΣΣΕΙ»

Πρόλογος

Οταν ονειρευόμουν από μακριά το νησί μου, ένιωθα ν' αγγίζω την ψυχή του μέσα απ' τις μνήμες και τις ιστορίες, ιστορίες του πνεύματος και της καρδιάς των ανθρώπων του. Βουτώντας την πένα της ανάμνησης στο μελανοδοχείο του νόστου, ξαναανακάλυπτα τους ζυθμούς της ζωής του, ζούσα τις μύχιες ελπίδες, σκέψεις και προθέσεις των ανθρώπων του.

Οι αληθινοί μου ήρωες, πρωταγωνιστές της καθημερινότητας κι οι ιστορίες που τους συνοδεύουν, φαντάζονται ψηφίδες ψηφιδωτού της ζωής του νησιού, που ξεποιβάλλει κι απλώνεται στις σελίδες σαγηνευτικό, θεία προσφορά στο τόπο και το χρόνο. Είναι τα ψήγματα της λαικής τους σοφίας ή τα στίγματα των πεπραγμένων τους, που υφαίνουν το πέπλο του θιακού πνεύματος. Τους έψαξα και τους ψάχνω με θαυμασμό και σεβασμό στ' αποτυπώματά τους, έτσι όπως τα ξεχώρισε η ανθρώπινη εναίσθησία και τα περιέσωσε η σοφή κι επιλεκτική μνήμη, στα μυαλά και τις ψυχές κάποιων ανθρώπων. Οι εναίσθητες κεραίες και οι γερές μνήμες είναι οι ανιχνευτές του αποτυπούμενου 'πνεύματος', κι είναι εκείνοι οι διασώστες που ανίχνευσαν, εναγγελίστηκαν και μου μεταλαμπάδευσαν τις ιστορίες που κατατίθενται.

Η δική μου συνεισφορά περιορίστηκε στην επιλογή, την καταγραφή και την παρουσίαση των θεμάτων που ζυμώθηκαν, μέσα απ' το προσωπικό μου συναίσθημα, την αγάπη, την εμπειρία. Πολλά ήταν παιδικά ακούσματα ή αναμνήσεις ζωής, μου ξέφευγαν όμως πολλές λεπτομέρειες προσώπων ή πραγμάτων και σ' αυτό βόηθήθηκα τόσο και όσο το θέλησα. Ήταν, απλώς, πρόβλημα πώς θα συνέδεα το θέμα, την εξιστόρηση, τη φράση ή το γεγονός με το τότε περιβάλλον, με την ευρύτερη θιακιά πραγματικότητα, πώς θα ζωντάνενα άλλα πρόσωπα και πράγματα γύρω απ' το γεγονός, και σ' αυτό κυρίως θα κριθώ, δέσμιος της προσωπικής μου έκφανσης και έκφρασης του λόγου μου. Η ευγνωμοσύνη μου, που τιμά τους δημιουργούς, επεκτείνεται και στους ξεχωριστούς διαύλους του πνεύματος, που η ίδια τους η αφή-

γηση ενεργοποιεί και εμπνέει. Πρόκειται για μια διεργασία, που για μένα, τον ευτυχή ενδιάμεσο, πάρει θεία διάσταση.

Για πολλές από τις ιστορίες ένιωσα την ανάγκη να επικοινωνήσω με τους ίδιους τους ανθρώπους που τους αφορούσαν ή τους κατιόντας τους, που σε καμιά περίπτωση δεν με συγχράτησαν, δεν με διέψευσαν, δεν με δέσμευσαν, αλλά αντίθετα μούδωσαν κι άλλο υλικό, που μου επέτρεψε να σκιαγραφήσω καλύτερα τον άνθρωπο και τα γεγονότα. Ελάχιστες οι περιπτώσεις που απάλειψα κάποιες αναφορές μου, που ίσως ενείχαν δυσάρεστα ή προσβλητικά ίχνη. Δεν είχα, ασφαλώς, την πρόθεση να θίξω αυτούς που θεωρώ ήρωες ενός σύγχρονου ταπεινού, καθημερινού πνευματικού έπουν. Αν «βλέπω» και προβάλλω την «όμορφη πλευρά» τους, είναι επειδή πιστεύω στην όμορφη πλευρά των ανθρώπων, έτσι όπως διωλίζεται και περισώζεται από την κοινή γνώμη και τη σοφία. Οι ξεχασμένοι ήρωές μου αν δεν είναι οι ιδανικοί, είναι οι ήρωες ετούτης της προσφοράς στο νησί μας!

Το βιβλίο έκρινα σκόπιμο να το χωρίσω σε ενότητες που έχουν και συνέχεια, αφού δεν εξαντλούνται σε ένα τόμο. Ήδη, σχεδόν, έχω έτοιμο το υλικό άλλων δυο τόμων, με τις ίδιες κατά βάση ενότητες.

Οι άνθρωποι που άπλωσαν και κράτησαν το δίχτυ ετούτης της συλλογής, πετάγοντας μέσα τα δικά τους 'ματσέτα των αναμνήσεων' αξίζουν την ευγνωμοσύνη και ιδιαίτερη μνεία μου. Δίχως τις εναισθησίες, το χιούμορ τους και την πολύτιμη μνήμη τους, το βιβλίο τούτο θάταν πολύ φτωχότερο. Είναι οι: Ανδρέας Αναγνωστάτος, Μάκης Κολυβάς, Σπύρος Λεκατσάς, αείμνηστος Στρατογιάννης Βαρβαρήγος, Τζοβενία Βαρβαρήγου, Μάσος Ραντόπουλος, Σπύρος και Γιάννης Αλεξανδράτος, Αλέκος Αργύρης, Σίτσα Μακρή, Μάκης Ανδριανάτος, Νάκης Κουβαράς, Ρίτα Βλυσμά, Σωτήρης Κουβαράς, Ολυμπία Λεκατσά, Γιώργος Ζαβερδινός, Νίκος Αλεξανδρόπουλος, Γιώργος Μωραΐτης, Παναγιώτης Βεντούρας, Κώστας Ραντόπουλος-Βανύλλιας, Μπάμπης Ραντόπουλος, Ανδρέας Κομνηνός-Μπεντέας, Γιάννης Σουύκης, Στράτος Κομνηνός, αείμνηστος Διονύσης Ραντόπουλος, αείμνηστος Θεόφιλος Καρατζής, Πάνος Βουλιέρης, Γιάννης Κανδυλιώτης, Αλέξανδρος Γρίβας, Δημήτριος Μολφέσης-Μητσόλης, Βαγγέλης Καραβίας, Σπύρος Αρσένης και άλλοι που προτίμησαν την ανωνυμία τους.

Θάθελα όμως, ιδιαίτερα, να ενχαριστήσω για τη θιακιά «προσφορά πνεύματος», τους ωραιότερους και σοφότερους των φορέων των ιστοριών και συγκεκριμένα τους κ.κ. Ανδρέα Αναγνωστάτο (πολύτιμο φορέα πλατρειθιώτικου πνεύματος), Ευθύμιο-Μάκη Δ. Κολυβά (ποιητή πεζής, εκδηλητικής αφήγησης), Ανδρέα Κομνηνό-Μπεντέα (Ποιος, άραγε, Ραχιώτης Θεός τουδωσε τη δύναμη να ξεκλειδώσει τη γηρασμένη του μνήμη, και ν' απελευθερώσει κομπιάζοντας σε κατάθεση ψυχής τα όσα πολύτιμα μπόρεσε να μου απαγγείλει; Μεγάλες ανθρώπινες στιγμές!), Αλέξανδρο Γρίβα (πού βρήκε να εκφράσει τέτοια και

τόση συσσωρευμένη λεβεντιά, εναισθησία και παλμό ζωής;) και Δημήτριο Μολφέση-Μητσόλη, (με ποιο μναλό, κι από πού διάβαζε με τόση πιστότητα και πειστικότητα, τα όσα «μουσικά» μού τραγουδούσε μιλώντας);, αλλά και τις οικογένειες τους, που περιέβαλαν με ενδιαφέρον και αγάπη επούτη την προσπάθεια διάσωσης και ανάδειξης, ενός απροσμέτρητου θιακού θησαυρού! (Από τις τελευταίες επαφές, δεν θα ξεχάσω τον καφέ, στην κορυφή της Ράχης, της θειας της Μαρίκας του Μπεντέα, το «κατοχικό» κουρκούτι της Χριστίνας και τη φιλοξενία της Λούλας, για χάρη της παρέας του νόνου της!)

Ευχαριστώ θερμά:

- Τον κ. Σταύρο Δελαπόρτα για την άδολη προσφορά του στο χώρο της φωτογραφίας, που καλύπτει, σε μεγάλο μέρος, το βιβλίο.
- Την αδελφή μου Ελευθερία, που καλύπτει το πολύ μεγάλο μέρος του κόστους της έκδοσης.
- Όλες και όλους που πρόσφεραν το φωτογραφικό υλικό και που τα ονόματά τους αναφέρονται στις αντίστοιχες φωτογραφίες.
- Τις κόρες μου Ιωάννα και Μαρία, για την επιμέλεια και το διακοσμητικό φωτογραφικό τους υλικό.
- Το Γιάννη Σούκη, για την ειδική και συνολική του συνεισφορά και προσφορά στην έκδοση του βιβλίου.

Η έκδοση αυτή προσφέρεται δωρεάν και εξ ολοκλήρου στο «Σύλλογο Φιλομήρων Ιθάκης – ‘Ευχήν Οδυσσεί’», ως συμβολή στην προσπάθειά του για την αρχαιολογική αξιοποίηση του χώρου του Αγίου Αθανασίου και της Ιθάκης.

Δ. Π.

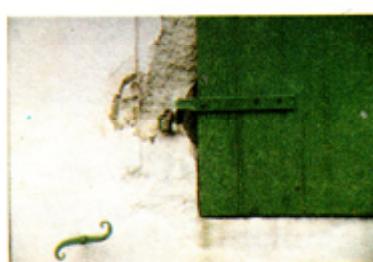

Περιεχόμενα

[α] Στο Γεφύρι του Πλαταιειθιά όταν έσφυξε από ζωή. (1946-1953)	
• Κουρείον το «Αθηναϊκόν» των Γ. και Ανδρέα Αναγνωστάτου.....	15
• Υποδηματοποιείον «Ένας είναι ο Βελισσάριος Πεταλάς» του Β. Πεταλά.....	15
• Καπηλειό-χασαποταβέρνα «Η κόλαση» του Χρήστου Καμζέλη. (Ο μπάρμπα-Χρήστος, η θεια η Γιαννούλα η Καμζέλω, Χασαπο-ταβέρνα η «Κόλαση». Το πνεύμα και οι καζούρες στην «Κόλαση», τα «άγλωσσα» αρνιά, το ίδρυμα και ο ισολογισμός, τα μεζελίκια και το χασάπικο.)	24
• Η προσωπογραφία του μπάρμπα-Χρήστου.....	33
• Η τάρα των γλυμμένων κόκκαλων και η χορωδία στου Καμζέλη.....	45
	48
[2] Πλεούμενα και ψαρέματα	
• Το φρικιώτικο «λόβερ» του καπετάν-Στάθη Αλεξανδράτου.....	51
• Ο μεγάλος περίπλους του καϊκιού «Αγίου Διονυσίου» των Ε. Μακρή και Α. Καρατζή.....	60
• Δυο ψαρόβαρκες και η ιστορία τους. (α) Η βάρκα των αδελφών Ανδριανάτου και (β) του Φιλάρετου Κεκάτου.	70
• Το τέλος της «Ναυκρατούσας», τη βάρκας του Μητσόλη	77
• Ίππος ο μπουρλοτιέρης (κατά κόσμον Χρήστος Κομνηνός).	78
• Προληπτική ιατρική αλά Χρήστο Καρδούλη.....	82
• Ο Μπάερας καραβο-μαραγκός ή το τραπέζι στο Βλασσοπουλαίκο μπάρκο.....	83
• Το ψαρόματο-καθράφτης, του Μπάερα.....	87
• Ο Ζαρόγιαννης εφοπλιστής.....	88
• Το προσκύνημα του Κ. Λ. στην Οντέσσα.....	89
[3] Τα σοφεραίκα	
(1) Του μπάρμπα-Νικολάκη του Σταμελάτου.	92

• Το γατοτσούβαλο της Λεύκης	99
• Το άτυχο κοπάδι του Δημιά.	101
(2) <u>Του μπάρμπα-Νικολάκη του Θωμά ή Μελανούοη</u>	103
• Το πεσκέσι «από χέρι» του Μπάρμπα!	105
• Το λουκούμι δια πάσαν νόσον, ακόμα και αυτοκινητιστήν!.....	106
(3) Του μπάρμπα-Νικολάκη του Δέτσα .	
• Οι Πλατωνικές ιστορίες (Πράξις πρώτη) – Το πρώτο στο Πολυκτόριο μηχανοκίνητο μανάβικο, του Πλάτωνα (Πράξις δεύτερη) – Το (Συκιωταίκο) μπέρδεμα (Πράξις Τρίτη) Η επίσκεψη του Δεσπότη.	111 113 114
[4] Πλατρειθιώτικα	
• <u>Μπάρμπα-Νικολής ο Μίχος, ο Κολιεριάτης</u>	116
[α] Η ιστορική συνάντηση με τον Τζων Πάπας (Κολλιεριατο-Σταυριώτικο)	118
[β] Η χροεσπερίς στα Κουνιαδιάρικα της Κολλιερής (Κολλιεριατο-Πλατρειθιώτικο)	121
• Το τραί το «μπούτσικο».....	123
• Μιχαήλ-Μιχαήλ. – Τι θέλεις Γαβριήλ;	125
• Εκλογές του σωτηρίου έτους 1933.	128
• Τα μπάνια στις Αφάλες.....	131
• Νικολός, ο Ταχυδρόμος.....	136
• Η προετοιμασία της επίσκεψης του Επισκόπου Λευκάδος και Ιθάκης.....	144
• Το «φυλαχτό», κοτσάνι της σπασμένης κιθάρας.....	148
• Μια πλατρειθιώτικη ιστορία λινού.....	151
• Ο μπάρμπα-Γιώργης ο Κατέρης, ο νεκροθάφτης του Πλατρειθιά	155
• Η μπαλαρία του τεθνεώτος και το όνειρο των σανδαλιών.	157
• Το φάντασμα, στη «βίδα» του Ταξιάρχη!	161
[5] Βαθυσάνικα	
• Ο «κανονισμός» της ταβέρνας του Μπουρή.....	166
• Η βροχή του Ζαρόγιαννη.....	169
• Ο μπάρμπα-Άγγελος ο Σφυρής.....	172
• Βασίλης Πίππος ή Σόσιαλ.....	175
• Ο Νικολέος κι ο Σωτηράκης.....	177
• Άλλοτινή σκηνή στην «εξέδρα».....	178
• Το γερμανικό αεροπλάνο στη Μούντα.....	179
• Ιστορίες του βαθυσάνικου κάμπου.....	182
• Σκηνή στο Αλβανικό Μέτωπο	185
• Κακός οιωνός	187
• Το κουνέλι του Βρώμονα	189

• Τι θα φάμε σήμερα;	192
• Το αρχαίο μνημείο της Μαρούλας.....	194
• Γαϊδουρινές ιστορίες σε δύο επεισόδια (α και β).	194
[6] Κιονιώτικα-Ραχιώτικα	
• Γαϊδουρινές ιστορίες σε άλλα δύο επεισόδια: Ο γάιδαρος του Γερανού. Ο γάιδαρος του Μπάζη.....	197
• Εκλογικό. Γεράσιμος Παΐζης-Αθήνης/Καζάκος.....	200
• Η Ιταλική τριεστίνικη ομπρέλα.....	201
• Το καφενείο της Θειάς της Μαριάνθης στο μόλο.	204
• Ο Νιανιάχας.....	208
• Ο γέρο-Ντράβαλος, κι η προσευχή του.....	211
• Πράξη αντίστασης.....	213
• Διονύσιος Γαλάτης-Καμπέης.	215
• Η τσερέπα του Βανίλια.....	217
• Η κότα της Δασκάλας, σε ποίηση Σπυραντά.	218
• Η «συντέλεια» του Τ. Σ.	220
[7] Σταυριώτικα	
• Γάννης Κ., ο Σταυριώτης.	223
• Άλλος με το «Ιθάκη» για την Πόλη.	227
• Ταχυδρομικά ανάλεκτα.....	229
• Πρωτομαγιά με Μπηλιουραίκο άρωμα.....	231
• Ο «Ριζοσπάστης».....	234
[8] Λευκησάνικα	
• Οι εργατιές της Λεύκης.....	237
• Ο γέρο-Μαϊστράλης.....	241
[9] Ανωησάνικα	
• Ο μπάρμπα-Νιόνιος ο Μωραΐτης ή Μπέλλης ή Καμαροκούλης.	243
• Η θειά η Αγγέλω.	247
• Οι λυπητερές καμπάνες τσ' Ανωής.	250
[10] Από το οικογενειακό μου αρχείο	
• Θωμάς Παξινός-Καρακούνης	251
• Ο ανεμόμυλος στην Παναγιά στη Σκάλα.....	255
• Προσευχή στην ύπαιθρο.	259

Το Γεφύρι

Το Γεφύρι και παλιό κέντρο του Πλατρειθιά, έτσι όπως ήταν λιθόκτιστο και φαινόταν, ως και πριν από τους σεισμούς. Οι φιγούρες είναι με χαρακτηριστικά ρούχα των αρχών του περασμένου αιώνα και διακρίνεται ανάμεσα στις Διαμανωλαίκες ελιές ένα κομμάτι του οικήματος της περιονυμης «Κόλασης» του Χρήστου Καμζέλη.